

התנועה הרפורמית
יהדות מתקדמת בישראל

אחת לשבע שנים, שוממים את הקרקע,
שוממים חובות, נכנסים לזמן שבת,
שבת לארץ, שבת לה' שבת לעצמך...

כלכלה מקומית

כלכלה מקומית היא תפיסת פיתוח מקומי ואזורי, המציבה בראש סדר היום את האוכלוסיות המקומיות על עושרן וייחודן, על צורכיהן ועל זכויותיהן. מטרתה של מערכת כלכלית מקומית, היא להשאיר כמה שיותר משאבים ואנרגיה באזור מצומצם, כדי שתושבי אותו איזור יהנו משפע גדול ככל האפשר. מאחורי הרעיון של כלכלה מקומית עומד העיקרון של אחריות עמוקה למקום הפיזי בו אדם חי. כאשר תאגיד כלשהו, חקלאי או תעשייתי, פועל באזור מסוים הבעלים והמנהלים הבכירים שלו נמצאים באזור אחר, אין להם שום זיקה למקום ושום אחריות כלפיו. הם רק נהנים מהרווחים שהפיקו, תוך הטלת התוצאות על הקהילה המקומית (החצנת עלויות). לעומת זאת, כאשר עסקים קטנים פועלים במקום בו גרים בעליהם, הם גם הנהנים וגם הסובלים מתוצאות מעשיהם. אין להם ברירה אלא לקחת אחריות מאחר שקיימת זיקה רבה בינם לבין המקום. אם הם יכניסו תכנים פרסומיים לתוך מערכת החינוך - הילדים שלהם יספגו אותם. אם הם יזהמו את המים, האוויר או האדמה, הילדים שלהם והם עצמם יספגו את הזיהום לנופם. אם הם ישתלטו בכוח כספם על המרחב הציבורי, הם לא יוכלו ליהנות ממרחב ציבורי בעצמם. וכך הלאה.

לומדים שמיטה

כלכלה מקומית מול כלכלה עולמית

העדפת רכש מקומי על פני רכש (גם אם זול יותר) מהעולם הרחב, מהווה עיקרון יסוד בפיתוח בר-קיימא, והיא חלק מתפיסה הקרויה 'כלכלה מקומית מקיימת'. בהקשר זה מעניינת תפיסת התורה ביחס להעדפת תוצרת מקומית. במקרא נאמר לנו "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך" (ויקרא כה, יד) על כל מבאר רש"י: "מנין כשתהא מוכר לא תהא מוכר אלא לעמיתך? שנאמר וכי תמכרו ממכר לעמיתך. ומנין כשתהא קונה לא תהא קונה אלא מיד עמיתך? שנאמר קנה מיד עמיתך..."

על פסוק זה חלקו פוסקי ההלכה האם אנו מחויבים לקנות תוצרת מקומית, ניתן להבחין בארבע דעות בנידון:
א. לדעת הרמ"א (שו"ת,י) חובה להעדיף את סחורת ישראל... "אפילו במקום הפסד גדול".

ב. מדברי התשב"ץ (ג,קנא) נראה, שהעדפת סחורתו של יהודי אינה אלא במקום שהפסד מועט. כך, מכל מקום, דייק בדבריו בעל "מנחת-יצחק" ואף ציין שאפשר שהפסד מועט נאמד בששית ממחיר הסחורה.

ג. כיוון שונה עולה מתשובתו של הרב עוזיאל בשו"ת "פסקי עוזיאל בשאלות הזמן" (מח). לדעתו אין לאמוד את שכר העבודה העברית, ומחיר הסחורה היהודית, בהשוואה למחיר המוצע ע"י נוכרי, אלא לפי "דרגת רמת החיים של מקור העבודה" הכולל תנאים סוציאליים, ביטוח וכד'. יתירה מזו: לאור דבריו נראה שעל המערכת הציבורית לקבוע נורמת מחירים המבוססת על עקרון זה, ובכל מקום בו מוכן הפועל או הסוחר היהודי לעמוד בנורמה זו, מוטלת עלינו "חובה-לאומית אחוואית" להעדיפו "בית-דין דנין עליה, ומחייבים את המוכר והיצרן, בעל-הבית והפועל להקדים את אחיהם".

ד. לעומת זאת מדברי רבנו תם בתוספות (ב"ק קיד,א), נראה שיש להעדיף מכירה לישראל (וה"ה קנייה) רק כשמשותווים במחיר ואין הפסד כלל".

אם-כן, לכל השיטות יש להעדיף תוצרת ישראלית ולרוב השיטות העדפה זו היא גם במקום הפסד. בולטים במיוחד דברי הרב עוזיאל בראייתם המודרנית והמקיימת.

ושבתה הארץ

אוסף דפי לימוד
העוסקים בשנת
השמיטה בהיבטים
שונים המסודרים לפי
אותיות הא'-ב'.
🌀

א אוצר בית הדין

ב בעלות

ג גינה קהילתית

ד דרור בארץ

ה הפקר

ו ושבתה הארץ (הקשר בין שמיטה לשבת)

ז זבל

ח חובות ושמיטתן

ט טיפוח עולם הרוח

י יובל

כ כומפוסט

ל ללא חשש שביעית?

מ מקומיות

נ נתינה

ס סוחר שביעית

ע עבדות מודרנית

פ פרוזובול

צ צרכנות נכונה

ק קיימות

ר רשות הרבים

ש שנת שבתון

ת תזונה לשנת שמיטה

"אסור לסחור בארץ ישראל בחיי נפש" – אסור לעשות סחורה בארץ ישראל בדברים שיש בהם חיי נפש, אלא זה מביא מגרנו ומוכר זה מביא מגרנו ומוכר כדי שימכרו בזול... אין מוציאים פירות שיש בהם חיי נפש כגון יינות ושמינים וסלתות מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריה. (רמב"ם, הלכות מכירה פרק י"ד)

לפי הרמב"ם אסור לייצא או לייבא סחורות מארץ ישראל בדברים שיש להם צורך קיומי עבור חיי האדם, או כשהדבר מביא להעלאת המחירים. הרמב"ם והפוסקים האחרים כתבו את פסיקות ההלכה האלו במציאות גלותית שבה הם לא היו מודעים למורכבות של חיים בארץ ישראל עם אוכלוסייה שאינה רק יהודית.

בישראל של יום השיחה על כלכה מקומית, מתיחסת לחיים המשותפים של יהודים וערבים, כאשר בעינינו המחויבות לכלכה מקומית כוללת העדפה של קנייה של תוצרת משכנינו על פני יבואה מחוץ לארץ.

העדפת כלכלה מקומית אינה רק עניין יהודי, או ציוני אלא קשורה לשיח חברתי בעולם כולו היוצא נגד תהליכי הגלובליזציה: גלובליזציה הכלכלית מעצימה את תלותן של הרשויות המקומיות במוסדות גלובליים מרוחקים ומנותקים, חסרי נאמנות כלשהי למקום כלשהו, שמרכזים כוח ומשתלטים על משאבים מקומיים. ככל שהתלות החיצונית של הרשות המקומית גדולה יותר, כן פוחתת יכולתה למצוא בגבולה פתרונות מספקים לבעיותיה. אף שהמצדדים בגלובליזציה הכלכלית טוענים תמיד כי הגלובליזציה יוצרת תלות הדדית ואינטרסים משותפים, טיעון זה אינו אלא הצגה מוטעית של הדברים. מה שמתרשח למעשה הוא תהליך שבו נוצרת תלות הולכת וגדלה של בני האדם והרשויות המקומיות בתאגידים הגלובליים ובשוקים הפיננסיים. בגלל התלות הזאת ניצבים האנשים והרשויות המקומיות אלה כנגד אלה בתחרות הרסנית להישרדות כלכלית – תופעה שמעניקה עוד כוח למרכז.

(מתוך: כשהתאגידים שולטים בעולם, דיוויד קורטן)

נקודות למחשבה • האם לדעתכם יש להעדיף כלכלה מקומית על כלכלה עולמית? • האם יש להעדיף לקנות מקומית בכל מחיר? באיזו עמדה מעמדויהם של פוסקי ההלכה אתה תומך?

עושים שמיטה:
רעיונות ליישם את השמיטה בחיי כל ישראלי

כלכלה מקומית – קנה כחול לבן, קנה במכולת

לקנות ישראלי זה לא רק עניין ציוני אלא עניין מקומי, קנייה תוצרת הארץ מחזקת את הארץ בה אני חיה, זו קנייה המזהמת את הארץ פחות משום שהיא אינה צורכת הובלה טרנסאטלנטית.

קהילת חיבוק – חקלאות באחריות מקומית

לקנות מחקלאים מקומיים באזור שלך. מערכת היוצרת יחסים חדשים בין הצרכן לחקלאי: הצרכנים מתחייבים לקנות תוצרת מחקלאים מקומיים והחקלאים מתחייבים לגדל מזון נקי מרעלים עבור קהילה מצומצמת של צרכנים-שותפים, ולא עבור השוק הפתוח.

ארגנו שוק איכרים בקהילה

הזמינו חקלאים, אופים, מיצרי ריבות ומעדנים למיניהם, אומנים, ועוד מבני הקהילה ומהסביבה הקרובה להעמיד דוכן מכירה בקהילה בטו בשבט. בררו אילו חוות חקלאיות יש בסביבה, והזמינו אותם למכור. שוק איכרים הוא הזדמנות נהדרת להיחשף לסביבה ולחשוף את הסביבה לקהילה הסובבת אותה.

הצטרפות למיזמים קהילתיים כגון בנק הזמן, פרויקט אגורה ועוד

בנק הזמן: על השטרות של בנק הזמן מופיעות יחידות זמן, ולא כסף: רבע שעה, חצי שעה, חמש דקות ועוד. ההנחה היא שכל הפעולות שוות אותו ערך של זמן לדוגמא עשר דקות של ביבי סיטר = לעשר דקות של רופאה. לדוגמא: פרויקט בנק הזמן בקהילת קמץ במבשרת: <http://www.kamat.org/he/community-and-society/time-bank>

פרויקט אגורה

אתר אינטרנטי בו ניתן למצוא חינם דברים משומשים, כל אחד מוזמן גם להציע וגם לתת.

שרים שמיטה מלאו אסימנו בר

מילים: פנחס אלעד
לחן: דוד זהבי

מלאו אַסְמִינוּ בַּר וַיִּקְבִּינוּ יַיִן
בְּתֵינֵנוּ הוֹמִים, הוֹמִים מִתֵּינֻקוֹת
וּבְהִמְתַּנְנוּ פוֹרָה -

מָה עוֹד תִּבְקְשִׁי מֵאֲתָנֵנוּ מְכוֹרָה
וְאֵין, וְאֵין עֲדִין?
מָה עוֹד תִּבְקְשִׁי מֵאֲתָנֵנוּ מְכוֹרָה
וְאֵין, וְאֵין עֲדִין?

יוצרים שמיטה: מתחברים אל הטבע

שוק ילדים

סחר חליפין היא חגיגה עבור ילדים. אפשר להביא כל דבר: דברים משומשים במצב טוב יצירות שהילדים עושים או אופים, הצעות לשירותים שונים: לשיר שיר, לספר סיפור וכדומה.

אפשרויות למסחר

- כל אחד מביא ככל יכולתו ולוקח ככל יכולתו
- כל אחד מקבל כמות שווה של זרעים או עלים ותמורתה הוא יכול לקחת חפצים בשווי העלים
- החלפת חפץ תמורת חפץ.

שרים שמיטה כי תבואו אל הארץ

מילים: מן המקורות
לחן: עממי תימני

כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ
וַיִּטְעַתֶּם כָּל עֵץ תַּחֲלָה
וְנָתַתְּ הָעֵץ פְּרִי
וְהָאָרֶץ יִבּוֹלָה.

עֵת לְנִטֵּעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לְנִטֵּעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לְנִטֵּעַ וְלִבְנוֹת.

וַיִּשְׁבְּתֶם אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ
וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ,
וְהֵייתֶם כְּעֵץ שְׁתוּל
עַל-פְּלָגֵי-מַיִם

עֵת לְנִטֵּעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לְנִטֵּעַ אֵילָנוֹת,
עֵת לְנִטֵּעַ וְלִבְנוֹת.

וּבְנִיתֶם חֲרֻבוֹת עוֹלָם
שְׂמִמּוֹת תִּקְוַמּוּ
וְחֵייתֶם עַל-אֲדָמַתְכֶם

